

in otroka sta veselja skakala in ploskala z rokami. Beli roži pravnič ni pomagalo. Vrtnar je dobil denar, nato pa izkopal grmič iz zemlje, in bela roža je morala dopustiti v strahu in trepetu, da jo je vzel ubogi črevljar v roke in odnesel iz vrta — proč od njene lepe, srečne, ah, presrečne sestre, ki je nikdar več ne bo videla. (Dalje.)

Sin in mati.

Ko sem stopil iz goščave in prišel na cesto vrh klanca, sem zagledal pred seboj staro Gabrovko. Sedela je na obcestnem kamenu, poleg nje pa so stale z mahom naložene gare. Eno kolo je podložila s kamenom, oje pa je tiščala z nogami k tlom, da bi ji ne ušel voz nazaj po klanecu, ki je bil tu še precej napet. Zelo resna je bila ženica in tako zamišljena, da me ni opazila.

»Ali počivate, mati? Pretežko je bilo za vas, kajne?«

»Pretežko, pretežko! Komaj sem privlekla do tukaj in sedaj ne morem do sape. Oh, križi so na tem svetu!«

Vzdihnila je, in vedel sem, da ima še nekaj na srcu. Poznal sem dobro ženico, ki je prestala mnogo nesreč v življenju, in rad bi bil izmenjal par besedi z njo. Saj je bila poštena in pametna kmetica. Spoznal sem jo še pred leti, ko sem imel njene otroke v šoli. Večkrat je prišla vprašat, kako je kaj z njenimi otroki, in srčno me je veselila ta njena skrb in to prizadevanje za vzajemno delovanje med šolo in domom. Žal, da sem ji moral že v tistih časih tožiti, kake težave imam z njenim sinom Petrom. Kjerkoli se je namreč zgodila kaka nerodnost, je bil že njen Peter zraven. Tolažil sem sicer mater, da mu morda leta prineso malo več pameti, a upal sem sam malo. Slaba nagnenja so bila že preveč ukoreninjena v mladem srcu. Posebno me je bolelo, ker sem čul slednjo pomlad, kako deček rad muči ptičke. Vsa moja prizadevanja, da mu omečim srce vsaj do nedolžnih prebivalcev prirode in s tem tudi do drugih bitij, so ostala brez koristi. Tožbe niso pojenjale, in oglašali se kmalu niso samo otroci, temveč tudi odrastli ljudje. Iz tega sem sklepal, da bo res vse po večini resnično, kar sem čul o tem dečku, kajti otrokom samim je težko vse verovati, ker imajo semtertja res malo prevelike oči, zlasti še, če opazujejo napake drugih.

Tako sva se tedaj poznala z materjo Gabrovko. Imela je še dve mlajši hčeri, a ena je umrla že kot otrok za kozami. Njen mož je bil prepirljiv in neusmiljen človek ter vdan pijači. Peter je ravno začel hoditi v šolo, ko mu je odšel oče v Ameriko, odkoder se ni več vrnil. Drugo leto njegovega odhoda je prišlo sporočilo, da so ga v prepiru zaradi igre v tujini nekje tovariši vrgli ponoči na cesto. Tam ga je povozil avtomobil, ki je v tistem hipu hušknil mimo hiše.

Vse te nezgode je prestala uboga ženica in smilila se mi je čisto v srce. Sedaj je bila že precej priletna, in čakale so jo še nove težave. Njena kmetija ni prinašala toliko, da bi ji zadostovalo za obstanek, posebno ker je Peter po zgledu očetovem rad kaj na skrivnem prodal, da je imel za gostilno in za vesele družbe, ki nič kaj ne marajo za ljudi s praznimi žepi. Tudi polje njeno je bilo slabeje obdelano, odkar se je ona postarala. Petru ni bilo dosti do zemlje. Preveč je imel drugih misli.

»Zakaj pa ne gre Peter z vami? Za vas je to prevelika težava; lahko vam škoduje,« sem rekel ženi, videč kako težko sope.

»Oh, Peter, Peter! To je čuden otrok. Saj je bil z menoj. Medpotoma pa sem mu marsikaj omenila, kar mi ni všeč na njem, in ga prosila, naj v nedeljo ne gre v sosednjo vas na žegnanje, ker se vedno pripeti ob takih prilikah kaka neumnost. S tem sem dregnila v sršenovo gnezdo. 'Še to mi hočete prepovedati! Zato menda, ker sem nakosil toliko mahu,' je rekel in odšel čez polje po stranski stezi proti vasi. Vedela sem, da bo šel naravnost v gostilno pit. Klicala sem ga nazaj, a mislite, da se je zmenil za moj glas? Tako sem se sama pripehala po klanecu sèm gor. Nobene besede mu ne smem več reči, takoj je ogenj v strehi.«

»Le počakajte, mati, Petra bodo že drugi izučili in odvadili trme. Saj pride menda že prihodnjo pomlad k naborom, in kot kaže, ga bodo takoj jeseni začeli strojiti, da bo postal mehak in voljan. Že več sem jih poznal, ki so pri vojakih radi pustili staro trmo.«

»Bog daj, da bi se na kak način izprevrigel na pravo stran,« je zavzdihnila ženica in začela zopet vleči naprej svoje gare. Sedaj je šlo lažje, ker je bil klanec manj napet in se je kmalu začela zopet ravnina, pa je dobila žena pri počitku novih moči.

Odšel sem svojo pot in premišljeval, kako more biti sin tako nevhvaležen, da pusti mater pri težkem delu, sam pa gre po svojih zabavah.

*
*
*

Ni še nastopila nova pomlad, že je vsa srca pretresla vest, da smo nastopili težke vojne čase. Kmalu po prvih vpoklicih je šel tudi Peter na nabor in je bil potrjen. Tisto leto sem se tudi jaz poslovil od tedanjega službenega mesta in odšel v drug kraj.

Dvoje hudih vojnih let je minulo, in napotil sem se neki dan po opravkih na svoje prejšnje službeno mesto. Mímogrede sem se ustavil tudi pri starem mlinarju, zelo razumnem in izkušenem možu. Povabil me je v sobo, kjer sva ob kozarcu domačega hruševca obdelala sedanje in nekdanje čase.

Medtem sem zaslišal glasen pogovor dveh žensk. Ena je govorila v tožečem glasu, in nisem se mogel spomniti na podoben glas, dasiravno sem pred časom ločil izgovor slednjega človeka v župniji. Po drugem glasu sem spoznal mlado mlinarico. Ta je slednjič velela drugi, naj gre v sobo in malo počaka.

Ženica je stopila v sobo. Spoznal sem v njej staro Gabrovko, ki se je v tem kratkem času, odkar je nisem videl, zelo izpremenila. Upognjena je že bila in v obraz shujšana.

»Kako pa vi, mati? Postarali ste se, odkar vas nisem videl.«

»Ni čuda, gospod, starajo me skrbi in trpljenje. Čudno je postalo na svetu, zelo čudno.«

V tem je prišla mlada mlinarica, pa je prinesla Gabrovki nekaj v ruti.

»Bog vam povrni, jaz vam ne bom mogla več! Prestara sem, in zdaj še ta bremena. Z Bogom vsem!«

Hotel sem Gabrovko ravno vprašati, kaj se ji je zopet pripetilo, a ona je stala že med vrati in odhajala.

Namesto nje mi je pa mlinar pojasnil vzrok njenih tožba.

Gabrov Peter je izgubil v vojski eno roko in je ozebel tako, da so mu morali na nogah odrezati nekaj prstov. S težavo sedaj hodi in za narporno delo ni več. Nekaj časa je ležal doma, mati je z veliko požrtvovalnostjo in ljubeznijo skrbela zanj.

Dohodki njenega posestva pa ne zadoščajo več za vsakdanje potrebščine, pa mora hoditi od hiše okrog dobrih ljudi.

»Zase ne prosim,« pravi ljudem, »ampak za sina. Ta se mi smili, ker trpi lakoto.«

In ženi začno ob takih pogovorih polzeti solze po licu, zlasti če začne govoriti o svojem nesrečnem sinu.

Da bi pač te solze omečile tudi Petrovo srce in da bi še pravočasno spoznal, kaj je mati!

Maksimov.

Šoje.

Sit borovnic, ki so bile na tisti goljavi posebno sočne in sladke, sem se zleknil v zasenčino visokega bukovja in poslušal kosa, ki je žvižgal na bližnji smreki. Vroč popoldan je bil, dolina pod menoj je bila nalita z žametno solnčno lučjo prav do vrha, tukaj gori pa so predle sence okrog mene prijeten mrak, ki je blagodejno vplival na moje slabotne oči. Če je potegnil vetrič in se je začelo listje na drevju nemirno preobračati, je kos na smreki za trenutek utihnil; nato pa je zažvižgal iznova, z dolgim, otožnim žvižgom, ki me je vselej izpreletel kakor jok otroka, ki se izgubi v gozdu in ne vé nazaj domov.

Čakal sem sosedovega Albina. Albin je bil tistikrat na počitnicah kakor jaz, in ker je imel lepo novo puško, a jaz niti stare nobene, sva ukrenila tako, da sva se shajala v gozdu na goljavi in od tam skupaj delala lovske pohode, ki so ponavadi trajali do večera, toliko časa, dokler je imel Albin kaj patron v žepu. Gozd je bil širen, tako prostran, kakor bi ne imel ne začetka, ne konca, in ker se je vlekel zdaj po obojih širokih gričev,